

FRONTIERA

EDUARD DORNEANU s-a născut în satul Mălini (Suceava) la data de 1 octombrie 1968. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, membru de Onoare al UNOTA (The United Nations of Art and Science), membru de Onoare al Consiliului Internațional pentru Arte / Secțiunea Literatură.

OPERA: PROZĂ: Jurnalul apelor purpurii (2011), Jurnal de nopți și dimineți risipite (2011), Jurnal de primăvară mutilată (2011), 7,63 (2013)Mălini (2014), Departe de Troia (2016), Mălini, vol. II (2017), Mălini, vol. III (2018), Mălini, vol. IV (2020)

POEZII: Gothic (2011), Frăția trandafirului rupt (2011), Jurământul Templierului (2011), Rugăciunea de piatră (2011), Neînțelese dimineți (2011), Sacra Erotica (2015), Sublimare (2017), Poetica (2021), „Amprentele iubirii” (2022), DEZMUGURIRE” (2024)

ANTOLOGII: Jurnalul apelor purpurii (2012).

REFERINȚE CRITICE (selectiv): Radu Voinescu, Academician Kopi Kyçyku, Prof. Dr. Carmen Ardelean, Lector universitar doctor Roxana-Maria GAVRILĂ, Iolanda Malamen, Valeria Manta Tăicuțu, Liviu Antonesei, Christian Crăciun, Adi Secară, Stelian Țurlea.

PREMII/NOMINALIZĂRI

Premiul „CARTEA ANULUI” acordat de Filiala Brașov a Uniunii Scriitorilor din România și Asociația Culturală Libris Cultural pentru volumul „POETICA”

Premiul „CALLIOPE” – distincție prestigioasă acordată de Editura Universitară, în semn de recunoaștere a excelenței în poezie și a impactului acesteia asupra cititorilor pentru volumul „DEZMUGURIRE”.

Premiul „MIHAIL SEBASTIAN”

Nominalizat la Premiul „Cartea Anului” – 2021 de Uniunea Scriitorilor din România (Filiala Brașov) cu volumul „POETICA” Nominalizat pentru „personalitatea anului” (secțiunea „Literatură”) – zona Suceava în Campania „Oamenii Timpului” – 2015. Bestseller cu volumul „DEZMUGURIRE” – Editura Universitară

EDUARD DORNEANU

FRONTIERA

roman

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Prefață

Există cărți care seamănă cu obiectele de muzeu, stau cumiți pe raft, frumos legate între coperti, prăfuite de timp și uitare, și există cărți care ard, care respiră și care te prind de mână ca un jurământ, cărți care nu pot fi închise după ultima pagină, pentru că ele continuă să trăiască în tine. *Frontiera* de Eduard Dorneanu este o astfel de carte, o mărturisire incandescentă, scrisă cu rană și cu lumină, o poveste care nu se citește doar cu ochii, ci se trăiește cu întreaga ființă.

Frontiera, acest cuvânt aparent simplu, administrativ, cu ecou militar și politic, devine la Eduard Dorneanu un simbol viu, o linie de foc și de carne care separă, dar și definește. *Frontiera* e locul de trecere și de pierdere, locul unde tinerețea își frânge aripile, unde libertatea se confundă cu datoria, unde istoria intră brutal în viața unui tânăr care încă mai visa. În roman, *frontiera* e granița dintre copilărie și maturitate, dintre lumină și întuneric, dintre speranță și disperare.

Cartea se deschide cu o scenă care rămâne întipărită în memorie, respectiv plecarea tânărului în armată, pe fundalul unei toamne ce pare să fie ultima lui clipă de inocență. „*Toamna anului 1989. Eram atât de tânăr încât anotimpul auriu îmi mângâia pașii, visele, cuvintele. Așteptam să se întâmple ceva ieșit din comun*” (*Frontiera*, p. 11).

Această așteptare are ceva profetic. Tot romanul este construit pe tensiunea dintre speranța tânărului că viața îi va aduce experiențe „ieșite din comun” și realitatea dură a frontierei. Așteptarea e încărcată de lumina aurie a tinereții, dar drumul care urmează va aduce cenușa încercărilor și rănilor care nu se mai vindecă.

Pe ogor, alături de mama sa, protagonistul adună cartofi atât de mici încât par un simbol al sărăciei și al fragilității. *„Două coșarci de barabule mici, asta a fost toată recolta. Vântul de Miazănoapte a început a bate și puful scaieților a plecat către înalt”* (Frontiera, p. 14). Din această imagine a ogorului gol și a vântului rece se naște, de fapt, prima frontieră, cea dintre copilăria marcată de lipsuri și drumul inițiat spre maturitate.

Dar nu doar sărăcia, ci și moștenirea unei memorii dureroase îl marchează pe tânăr. Cămașa tatălui mort devine un simbol al poverii purtate dincolo de copilărie: *„Pe atunci nu știam ce înseamnă să porți cămașa unui mort. Fusesse a tatălui meu, nu mă gândeam că pot duce mai departe tristețea cuiva plecat înainte de vreme dincolo de albastru”* (Frontiera, p. 14). Această frază nu este doar o amintire, ci o metaforă a romanului însuși, scrierea cărții înseamnă purtarea unei cămăși de doliu transformată în poezie.

Romanul surprinde apoi momentul plecării spre unitate militară. Gara devine o scenă colectivă a unei generații. Valizele de lemn, părinții, iubitele, lăutarii și cântecele de despărțire compun un tablou plin de forță, unde fiecare gest e un ritual. *„Știam cu toții că după ce*

vom urca în tren vom lăsa în urmă o parte din inocența vârstei și vom primi în schimb pleoape noi și răni care nu se vor vindeca în veci" (Frontiera, p. 28).

Trecerea dureroasă de la inocență la suferință, de la lumina ochilor la pleoapele grele, de la tinerețea fără griji la maturitatea forțată este una dintre cele mai profunde definiții ale frontierei din roman.

Despărțirea este descrisă ca o poezie a gesturilor: „Din zece vagoane se auzea acel strigăt sfâșietor: «Hai liberaree». Nu m-am ridicat. Priveam pe geam mormanele de hârtii și oase rămase după ospățul de rămas bun și oamenii care se agitau" (Frontiera, p. 32). Aici, imaginea oaselor rămase pe peron devine imaginea inocenței devorate, a tinereții transformate în sacrificiu.

Instrucția militară, cu toate umilințele și absurditățile ei, e redată în același ton confesiv. Dar peste toate planează sentimentul că fiecare experiență este parte dintr-un drum inițiativ, care trebuie străbătut cu suferință.

Unul dintre marile câștiguri ale romanului este surprinderea camaraderiei. În mijlocul absurdului, al instrucției dure și al sărăciei, tinerii găsesc resurse de umor, de solidaritate și chiar de poezie.

Într-un moment de revelație colectivă, naratorul spune: „Aici, împreună, suntem ca doisprezece apostoli infantili care străbat cu un car de foc tărâmul umbrelor și al himerelor. [...] Doisprezece miniapostoli ai tinereții risipite. Cu nume și vise" (Frontiera, p. 35). Camaraderia e transformată în mit, iar tinerii recruți devin personaje arhetipale, apostoli ai unei tinereți sacrificate.

Totodată, experiența e însoțită de lacrimi și de o durere comună: „Atunci când ești aproape bărbat, iminenta apropiere a necunoscutului doare foarte mult. Tinerețea se așază în genunchi și așteaptă să primească poveri și bici împletit” (*Frontiera*, p. 29). Aici, fraza are o simplitate tăioasă, dar și o forță poetică care transformă realitatea în meditație existențială.

Dincolo de realismul experienței, romanul atinge și dimensiuni metafizice. Autorul introduce reflecții filosofice și simbolice, în care frontiera devine metaforă pentru condiția umană.

„*Frontiera clădește castele de nisip între oameni, între popoare, între ceea ce unii numesc a fi istorie, iar alții, nu*” (*Frontiera*, p. 282). Această propoziție depășește cadrul experienței militare și transformă romanul într-o meditație asupra destinului colectiv, asupra granițelor dintre națiuni și asupra fragilității istoriei. Cea mai puternică imagine a acestei dimensiuni este aceea a cântecului Frontierei: „*Cântecul Frontierei este la fel de frumos ca tainica chemare a iubitei. E divin și pământean. Te înalță și te ținutuește de pământ. E Frontiera*” (*Frontiera*, p. 178). Această definiție a frontierei ca muzică și rugăciune este, probabil, una dintre cele mai frumoase pagini ale romanului.

Romanul se încheie cu o rugăciune, un fel de testament pentru cei care au trecut prin frontiera armatei și a vieții. „*Te rog să ai grijă de toți. [...] Și mai ales să păzești România, aici, la fruntarii, în locul nostru*” (*Frontiera*,

p. 287) este o frază care concentrează toată durerea și toată speranța unei generații.

În această rugăciune, personalul se împletește cu colectivul, grija pentru camarazi devine grija pentru țară, iar sacrificiul personal capătă sens prin memoria comunității.

Frontiera este un roman-confesiune, o frescă a unei tinereți risipite între vise și constrângeri, între poezie și durere. Eduard Dorneanu scrie cu sinceritatea celui care a trăit ceea ce povestește și cu forța poetică a celui care transformă amintirea în literatură.

Cititorul care deschide această carte nu va găsi doar o poveste despre armată, ci un text despre frontierele vieții, despre granițele dintre oameni, despre linia fragilă care separă libertatea de constrângere și tinerețea de maturitate. *Frontiera* este o carte care se citește ca o confesiune și se reține ca o mărturie.

Eduard Dorneanu a transformat propria-i rană în literatură, iar din această transfigurare s-a născut o operă ce atinge universalul. Această carte nu este doar mărturia unui destin, ci oglinda unei generații și, poate, chiar a unei țări întregi. *Frontiera* este chemare și răspuns, despărțire și regăsire, suferință și mântuire, este un roman care se citește cu lacrimi și se reține cu rugăciune, și tocmai de aceea, va rămâne nu doar în literatura noastră, ci și în conștiința celor care îi vor trece pragul.

Îl felicit pe Eduard Dorneanu pentru curajul de a transforma suferința în cuvânt și memoria în literatură. *Frontiera* nu este doar romanul său, ci oglinda unei

generații. Vă invit, dragi cititori, să deschideți aceste pagini cu sufletul pregătit pentru adevăr și emoție. Veți descoperi nu doar povestea unui tânăr grănicer, ci propria voastră frontieră lăuntrică.

Lector universitar doctor
Roxana Gavrilă

Capitolul 1

Tinerete și trenuri de noapte

Toamna anului 1989. Eram atât de tânăr încât anotimpul auriu îmi mângâia pașii, visele, cuvintele. Așteptam să se întâmple ceva ieșit din comun. Credeam că voi vindeca rănilor zilelor impare, dar mai ales, eram sigur că toate izvoarele au nevoie de imaginea chipului meu. Nu mă întrebam de ce și pentru care scop. Eram prea tânăr, iar visele se împleteau între ele și din chemarea nopții ceva rămânea pe buzele mele.

Mama era tristă. În acea zi plecam în armată. Deveneam soldat în termen, grănicer. Totuși, în acea dimineață de septembrie, eram pe ogor și o ajutam să strângă barabulele. Nu eram încălțat deoarece îmi era frică să nu murdăresc singura pereche de pantofi „de sărbătoare” pe care o aveam. Ogorul era aproape gol deși plugul îi răscolise inima și armura prăfoasă. Barabulele erau atât de mici încât o minge de tenis de câmp ar fi părut un monstru pe lângă ele. Căram totul dintr-un loc în altul într-o coșarcă de nuiele. Nu mai separam barabulele mari de cele mici ori de cele de sămânță. Nu avem ce, nu avea niciun rost.

– Să îți pui banii undeva, spune mama. În armată se fură și e posibil să rămâi fără ei. Și așa, nu ai mare lucru.

– Am o sută șaizeci de lei, răspund vesel. Nu îi cheltui, nici nu am pe ce. Nu ne lasă în oraș la magazin, precis.

Coșarca nu se umple, parcă o magie de o putere nemărginită nivelează micile barabule. Aș vrea să așez deasupra ceva, orice, numai ca tristețea să zboare departe, dincolo de munții albaștri care se văd înspre Soare Apune.

Ne oprim lângă părul domnesc. Mama bea apă dintr-o cană galbenă, o cană de tablă veche. Coada cunii primește urma de praf lăsată de degetele mamei și pentru o clipă m-am gândit că habar nu avem ce prețioase urme se pierd pe obiectele care ne însoțesc pretutindeni. Ridic cana. E plină pe jumătate. Pe fundul ei se văd pete negre, vopseaua s-a scorojit și a apărut negreața fontei. Beau încet cu ochii închiși. Apă curată, călduță.

– La mine, la Ibănești, se spune că oamenii care beau apă din aceeași cană se vor întâlni pe Lumea Cealaltă.

– Și aici?, întreb. La Mălini?

– Aici, nu știu. Lumea e altfel.

Adunăm barabule. Mici, chircite, un fel de nuci mai mari pline de țărână. Mama continuă să vorbească. O ascult și simt cum valuri de aer curat trec prin mine și acoperă mica noastră gospodărie laolaltă cu frații pomi și ogorul zbuciumat lipsit de putere. E energia aceea pe care o au oamenii binecuvântați, o putere care nu se

poate pierde chiar dacă toxicitatea întregii lumi se revarsă uneori peste șoaptele noastre.

Privesc cu milă mâneca stângă a cămășii cafenii. Trebuia să o suflec, dar am uitat și s-a murdărit pe la mâneci. Mama va trebui să o spele în cada de lemn sau în lighean. Nu îmi venea bine acea cămașă. Fusese a tatălui meu, dar el o purtase foarte puțin. Poate că nu iubea acea culoare prevestitoare de boală, cine știe. Pe el l-am îmbrăcat cu o cămașă albă pe sub sacou atunci când l-am pus în sicriu, cu ani în urmă. Părea ciudat, că el era mort și purta culori deschise, iar noi cei rămași eram robii culorii întunericului. Noi respiram, speram, credeam în ceva. Și totuși . . .

– Crezi că ar trebui cânciuit?

Întrebarea mea era una de prisos. Ce puteai găsi mai jos de o palmă dacă nici măcar fierul plugului nu a putut afla? Cancea e un fel de furcă cu patru coarne care au la capăt un fel de rotunduri. Cu ea se caută în pământ barabulele care s-au ascuns de plug.

– Tu ce zici?

Mama nu este ironică. E starea ei, speră mereu, chiar și atunci când pare stupid să cauți imposibilul. O oră am săpat. Între haturi, de-a lungul ogorului. Fără odihnă. Am mai găsit șaisprezece barabule mici cam cât vârful degetului mare al unui copil. Am transpirat, dar nu am blestemat, nu am privit cu ură anotimpul auriu și norii pufoși. Cei săraci nu pot urî la fel ca oamenii fără umbră. Știu . . .

Două coșarci de barabule mici, asta a fost toată recolta. Vântul de Miazănoapte a început a bate și puful scaieților a plecat către înalt. Pe atunci nu știam ce înseamnă să porți cămașa unui mort. Fusese a tatălui meu, nu mă gândeam că pot duce mai departe tristețea cuiva plecat înainte de vreme dincolo de albastru. Îmi amintesc că se îmbrăcase cu această cămașă, demult, tare, demult. Stătea pe un taburet în livadă și curăța mere ranețe. Nu le curăța cum trebuie, nu avea răbdare, boala îl chinuia. Simțea că nu avea timp și nici energie. Furasem din casă o andrea și încercam să nimeresc câteva mere mai mari. Îmi imaginam că e un fel de lance, iar merele acelea dolofane erau soldați inamici. Tata m-a strigat. Deși eram un copil, am simțit cum omul din fața mea se pierde în durere și rană imposibil de închis. Nu l-am întrebat de ce m-a strigat. Stăteam lângă el și totuși între noi era o linie a vieții și a morții care ne separa, o frontieră din carne și aripi curgătoare. Pe atunci ogorul era plin de roade: popușorii se ridicau către soare pe vreo cinci prăjini, iar barabulele erau atât de multe încât de multe ori nu mai aveam ce face cu ele. Mai erau și raneții altoiți, acei pomi fabuloși care s-au uscat după ce tata s-a prăpădit.

– Nu e ciudat că merii s-au uscat după ce a murit tata?

Mama privește coșarca și zâmbește trist.

– Erau ai lui. El i-a altoit. Și ionatanii tot ai lui erau.

A ridicat o altă livadă în cer.

– Crezi?

– Da, cred.

Mama știe mai bine. Ridic coșarca deasupra capului. Par un tânăr cavalier care duce în cetate un trofeu de preț. Cămașa cafenie îmi iese din pantaloni și merg așa fluturând în bătaia vântului de miazănoapte un steag care a cunoscut două trupuri de bărbați și niciun blestem. Fluier încet și mă opresc la poarta gardului de sârmă. Fac semn mamei.

– Hai! Hai!

Mama merge repede, dar se mai oprește în dreptul straturilor. A mai găsit o ceapă rămasă cine știe cum pe acolo.

– Hai! Hai!

Mama râde. Râde.

În curte ne aștepta necazul. Cu aripi mari, negre și privire lipsită de milă ori bunăvoință.

Primarul împreună cu alți patru oameni ne priveau cu mânie amestecată cu scârbă. Am așezat coșarca și puținele barabule din ea lângă florile din fața cerdacului, iar mama a venit lângă mine. Părea că aducem ofrande sărace unui zeu nepretențios care se mulțumește cu aproape orice. Așteptam ca oamenii din fața noastră să spună ceva, să strige, să răstoarne umbra unei clepsidre pe masa de lemn negeluit din fața bucătăriei de vară.

– Tovarășa, cum ne-a fost vorba?

Vorbise primarul. Omul ăsta nu era din comuna Mălini. Venise de undeva din lume adus de puterea

comunistă și părea că se crede un fel de stăpân absolut al locului, iar oamenii săi erau un fel de cerberi credincioși gata să sară la gâtul celor care nu ascultă ordine și nu se înclină respectuos în fața măreției primarului.

Îl vedeam cum transpiră. Deși eu venisem de la muncă, iar el de la birou, cămașa lui roșie era plină de transpirație. Ne privea viclean. Ne aștepta cuvintele pentru a putea amplifica starea de spaimă.

– Suntem sat necooperativizat? Suntem! Avem dări de dat statului? Avem! Ce facem cu cei care nu se achită de datoriile față de stat? Îi dăm afară! Asta vrei, tovarășa? Se rezolvă. Te detașăm pe matale frumos cu serviciul la mama dracului. Vrei?

Mama nu răspunde. Pune o mână pe umărul meu și îi privește cu dispreț. Vreau să spun ceva, dar mama mă strânge de umăr, așa că tac și privesc în ochi pe omul statului care transpiră în fața mea.

– Văd că nu aveți cartofi. Bun, asta înțeleg. E normal că se fac mai greu. Dar aveți de dat statului o scroafă cu purcel, ouă, iepuri, cartofi. Și altele. Nu ați adus nimic din astea. O să aveți probleme cu mine!

– De unde să scoatem noi o scroafă cu purcel?, întreb uimit. Dar ce, noi avem animale? Doar câteva găini și un câine. Pe ăsta nu îl vreți?

– Măi, nesimțitul! În zona necooperativizată, locuitorii trebuie să dea statului produse. Aveți pământ, beneficiați de produse de pe el. Există o cotă pe care voi trebuie să o dați!

– Scroafa cu purcel se numește cotă? Precum cotele apelor Dunării?

Cei veniți cu el râd. Primarul se face roșu la față ca un Hefaistos mântuit de șchiopătat, dar dăruit cu o ură viscerală față de tinerețe și uman.

– Las` că vezi tu! Unde lucrezi?

– La Carei.

– Cum așa?

– Păi, azi merg acolo. În armată. Cu cățel și cu purcel, cum se spune. Dar nu ca și cum ar fi o cotă.

Mâinile lui au început a tremura. Între noi a apărut acea linie care separă destinele, visele, cuvintele. Frontiera vie se naștea acolo, în fața cerdacului, iar noi nu aveam voie să trecem dincolo, orice ar fi însemnat acel dincolo. El era un activist, nicidecum un om cu limite intelectuale, doar că nu avea voie să înțeleagă și să simtă altfel decât îi dicta partidul. Era ca un mistic care nu poate vedea dincolo de frontiera iluziei dogmatice. Ambii sunt mesianici și torționari, puternici și nepu-tincioși. Oameni și mecanisme de reprimare mentală.

– Tovarășa!, e ultimul avertisment. Să nu mă faci să vin iar la poarta ta cu I.M.S-ul! Auzi?

– Și să vină la cor, a spus unul dintre însoțitorii primarului. Că nu vine deloc.

– Am înțeles, spune mama. Și să spuneți cucoanei ăleia de la București care tot face reclamații și se ține de familia mea că îi mulțumesc. Să facă reclamații mereu. Dacă voi după ea vă luați, vă privește.

– Trebuie să dați cotele, țipă primarul Coteleee!

Au plecat cu greu. Amenințările lor au ruginit florile cuielor bătute în picioarele sfinților și au înlăturat măștile de gheață puse pe fețele proorocilor cu nume imposibil de rostite. M-am spălat și m-am îmbrăcat. Aștept o rudă îndepărtată de inima mea care urma să mă ducă la gară, la Suceava. Am numărat ca un copil banii strânși tot anul.

– Știi ceva? Păstrez doar șaiszeci de lei. Las matale o sută. O să ai necaz cu ăștia. Va trebui să cumperi totul și să le dai. Altfel, te poți trezi că te mută cu serviciul cine știe unde.

– Și cu o sută de lei ce crezi că pot cumpăra? Vezi de treabă! O să mă descurc. Pregătește-te că acuș vine mașina. Ai grijă la hainele de iarnă să le pui bine. Cine știe cum o fi acolo...

Timpul trecea greu. Stăteam în cerdac pe o băncuță chiar în locul unde și acum beau zilnic ciocolată caldă. Nu știam dacă e bine că plec. Eram supărat că nu eram terist, așa va trebui să stau departe de casă un an și patru luni. Ce însemna asta? Frații pomi vor înflori și vor rodi fără mine. Mama se va chinui cu muncile agricole, cu tăiatul și spartul lemnului. Va căra apă și se va chinui să aprindă focul când se întoarce de la serviciu.

Ruda îndepărtată de inima mea a apărut la poartă. Avea o Dacia 1310 gri, bine întreținută. Nu am știut cum să îmi iau rămas bun de la mama. Ne-am despărțit de parcă urma să merg la oraș ca să cumpăr pâine. Am pus

în portbagaj valiza de lemn și am plecat. Îmi amintesc imaginile și fiorul. Am trecut de școală, apoi de spital, de primărie, de dispensar și de ocolul silvic. Aș fi vrut să oprim pentru un timp la podul Suhăi ori al Moldovei, dar șoferul nu îmi vorbea. Mă ducea la gară pentru că nu a putut să o refuze pe mama, nu mă putea suporta, nu mă putea asculta.

Mașina mergea excelent. După un sfert de oră treceam dincolo de Cornu Lunci, apoi de Sasca și de Rădășeni. În Fălticeni a oprit cinci minute și a fugit către restaurantul Stânișoara. Avea nevoie să meargă la toaletă. În mai puțin de zece minute trecusem de Bunești, apoi de Cumpărătura. Omul nu vorbea. Nu făcuse armata, poate că nu suporta să vadă că toată lumea pleacă acolo sau cine știe ce alte gânduri o fi avut. M-a lăsat undeva la vreo sută de metri de gară. A spus că nu are loc de parcat în fața gării, așa că trebuie să merg singur până acolo. Am mulțumit și am luat valiza de lemn din portbagaj. Nu mi-a spus niciun cuvânt de rămas bun, dar nu m-am supărat. Între noi exista o linie de separare mentală, o frontieră firească. Nu puteam fi altfel.

Mai era ceva timp până când urma să urc în trenul de noapte. Nu mi-am luat nimic de mâncare. Nu aveam ce. Magazinele erau goale la sate, nici măcar pâine nu era. M-am uitat în jur și am văzut o autoservire, acel loc ciudat care are un renume aparte. Înăuntru mirosea cumplit: a varză stricată și a clor. Nu era nimic care să merite cumpărat, nici măcar o bulcă de pâine.

Vânzătoarea mi-a văzut valiza de lemn și a întrebat curioasă:

– Pleci sau vii?

– Plec.

– Unde?

– La Carei.

– Ai dat de dracu'. A făcut acolo armata un nepot de-al meu. Și-a blestemat zilele până a scăpat de acolo. Așa e dacă nu ai pile ca să faci armata pe la comisariat sau pe undeva pe unde nu se face instrucție. De unde ești?

– Mălini.

– Ciudat, nu pari de la țară. Ai stat mult pe la oraș.

– Da, cred că da.

Undeva în vitrină era un pachet de grisine. Cred că era foarte vechi, poate că nici nu era de vânzare ci doar de reclamă, dar vânzătoarea mă considera un fel de prieten efemer, așa că l-am cumpărat. A costat trei lei și douzeci și cinci de bani.

– Cât un pachet de Carpați fără filtru, a spus vânzătoarea. Fumezi?

– Deloc.

– O să fumezi, toți cei care ajung la Carei se apucă de fumat.

– Nu, eu sigur nu.

Am dat noroc cu ea la despărțire. Era mult mai în vârstă ca mine, dar mi-a plăcut deoarece știa multe despre armată, despre tinerii care vor deveni bărbați și mai ales despre țigările fără filtru.